

**БИБЛИОТЕКАТА НА БЪДЕЩЕТО: ВПЕЧАТЛЕНИЯ ОТ 35-ТА ГОДИШНА
КОНФЕРЕНЦИЯ НА LIBER, ГР. УПСАЛА, ШВЕЦИЯ***Радостина Тодорова**Нов български университет, София**rtodorova@nbu.bg***THE LIBRARY OF THE FUTURE - THE 35th LIBER ANNUAL CONFERENCE
IMPRESSIONS, UPSALA, SWEDEN***Radostina Todorova**New Bulgarian University, Sofia*

ABSTRACT: The presentation gives a brief overview of the mainstreams of digital environment maintenance nowadays. The following major projects have been developed - Digital Libraries, e-Depot, DiVA, etc. All of them envision the need of crucial measures toward adopting a working model for making accessible, archiving and indexing of digital information that is now overpowering traditional print materials.

Няколко важни проекта

- Инициативата "i2010: Digital Libraries"
- OpenWorldCat на OCLC PICA
- Google Library Project в Oxford
- Архивът за дигитален депозит e-Depot
- Проектът DiVA

"i2010: Digital Libraries"

Дигиталните библиотеки предоставят организирано дигитално съдържание на обществото. Те могат да съдържат както дигитални копия на документи, предоставяни от библиотеки и архиви, така и произведения създадени оригинално в дигитален формат.

Инициативата "i2010: Digital Libraries" цели гражданите на Европейския съюз да получат лесен и бърз онлайн достъп до научното и културно наследство на Европа (книги, филми, карти, фотографии, музика и др.), което да могат да използват в своето обучение, работа или за забавление.

Инициативата има две направления. Първата част е фокусирана върху културното наследство и третира въпросите свързани с:

- Онлайн достъп - необходимо условие, което предоставя максимално удобство на гражданите, учените и бизнеса при използването на необходимата им информация.
- Дигитализация на "аналоговото" съдържание с цел постоянно разширяване на обема от дигитализирани документи и изграждане на един всеобхватен ресурс на информационното общество.
- Опазване и съхранение на създаденото преди нас и от нас за бъдните поколения.

Втората част от програмата обхваща научната информация и писменото научно наследство и тя притежава своя собствена специфика. **Пътна карта на "i2010: Digital Libraries"**

- до края на 2006 г. - постигане на пълно коопериране между всички 25 национални библиотеки, с оглед предоставяне на достъп до техните записи;
- до 2008 г. - осигуряване на многоезичен достъп до не по-малко от 2 милиона обекта, които трябва да нараснат до 6 милиона през 2010 г.;
- до 2010 - в кооперираната инициатива трябва да включва и други библиотеки, освен националните.

OCLC PICA WorldCat

Ползи

- За библиотеките
 - о WorldCat дава възможност, библиотеките, техните имена, колекции и основни услуги да станат видими при използването на някои от основните търсещи машини в уеб
- За търсещите информация
 - о Възможност търсене и достъп до библиотечни материали и услуги, при обичайна работа с търсеща машина о
 - Разширяване на търсенето в т. нар. невидим уеб

OCLC PICA WorldCat е един възможен модел за европейски своден каталог.

Стратегията включва:

- Добавяне на записи от европейски сводни каталози
- Библиотеките на национално ниво насочват своите усилия към изграждането на национален своден каталог
- Отделните библиотеки трябва да станат членове на глобалния кооператив OCLC
- Услугите, които предоставя OCLC, стават достъпни за членуващите библиотеки

Следващи стъпки за развитие на OCLC PICA WorldCat:

- Добавяне на още европейски сводни каталози във WorldCat
- Разширяване на разпознаването по пощенски код
- Предоставяне на повече възможности за потребителите
- Подобряване на връзката към WorldCat, чрез добавяне на търсещия прозорец във все повече сайтове

Google Library Project - Oxford Малко предистория

Повече от 400 години читателите на Бодлеанската библиотека провеждали пътешествие из Окфорд за да се възползват от цялото книжно богатство, което тя предлага.

През последните години в библиотеката са били разработвани няколко, може да се каже "бутикови", проекта за дигитализация. Паралелно с това започват преговори с Google за дигитализиране на библиотечни документи.

Начало на преговорите с Google

Вземането на това решение е било изключително трудно. От една страна, всеизвестни са претенциите на Google за всеобхватен източник на информация, но от друга, библиотеките от Бодлеанската библиотека осъзнават колко беден е Internet на действително качествена информация. Още един факт, който накланя везните в полза на проекта е този, че все повече студенти се доверяват на Google. Обикновено резултатите, които получават чрез тази търсеща машина са първи и единствен източник на информация, удовлетворяващ техните информационни потребности. Освен това екипът на Google има необходимата техническа подготовка и може да осигури адекватно финансиране. Очакванията и на двете страни са да бъдат печеливши:

- Google - разширява източниците си на информация и привлича клиенти.
- Бодлеанската библиотека - разкрива фондовете си и предоставя качествена информация в Интернет, с което се доближава до потребителите на информация.

Реализация

Днес в рамките на библиотечния проект на Google, огромно по обем научно наследство създадено през 19 век е масово дигитализирано и предоставено свободно на всеки, имащ достъп до Интернет. Милиони книги и списания на различни езици са дигитализирани в рамките на проекта, което според Ronald Milne, Acting Director of Library Services, University of Oxford, представлява революция в разпространението на информацията, която може да бъде сравнявана с влиянието на книгопечатането. Проектът обхваща главно

документи с изтекли авторски права. Дигитализацията се извършва в промишлени размери - около 10 000 книги за седмица. Единственият разход за Бодлеанската библиотека са заплатите на библиотекарите, които извършват подбора на документите.

e-Derpot През

годините

- 1974: депозитна колекция от традиционни публикации
- 1993: решение за създаване на e-Derpot
- 1995-2002: експерименти с AT&T и IBM, и постигане на договорености с:
 - о Датската асоциация на издателите
 - о Elsevier Science, KluwerAcademic Publishers, SDU Uitgevers
- 2002: официален дигитален архив за международни STM списания

Някои условия

- Депозитът е безплатен
- Достъп само за читателите в библиотеката
- Междубиблиотечно заемане само в пределите на страна
- Отдалечен достъп единствено с разрешението на издателя
- Търсенето, достъпът, принтирането или копирането на информация са единствено и само за лично ползване
- Системно възпроизвеждане на документи не се допуска

Ползи за библиотеката и потребителите

- Дигиталният архив e-Derpot е място, осигуряващо трайно съхранение на електронни документи
- Ако издателя спре да депозира, до всички вече депозирани от него документи се предоставя свободен достъп
- Неограничени възможности за потребителите - учени да търсят намират и извличат информация

Бъдещо развитие

- Подобряване на техническата и организационната инфраструктура
- Договори за архивиране с все повече водещи световни научни издателства
- Приобщаване на уебсайтове и институционални репозиториуми (институционални научни архиви)
- Търсене на нови бизнес модели

DiVA Project

Проектът DiVA стартира през 2000 в Университета в гр. Упсала, Швеция. Целта е да се разработи техническо решение за електронно публикуване, съхранение и разпространение на университетските изследвания. През 2006 г. е налице коопериране между 17 университета, 16 от които в Швеция и 1 в Норвегия. В начален етап е кооперирането с Националната библиотека, което се изразява в дълготрайно съхранение и опазване на документите, предоставяне на библиографски записи за националната библиография и сводния каталог.

Защо DiVA е коопериран проект?

- Предоставя достъп на всички университети до научни разработки (дипломни работи и дисертации), които използват публично финансиране
- Използване на едно техническо решение от всички университети
- Обмяна на опит, избягване на грешки
- Споделяне на разходите
- Ситуация "всеки печели"
- Лесно осигуряване на устойчивост
- Бързо натрупване на критична маса от документи
- Могат да се присъединяват нови участници

Системата използва отворени стандарти, XML и JAVA технологии. Разполага с няколко модула: депозиране, администриране, търсещ модул, възможности за разпечатване, модул за дълготрайно съхранение на архива. Адрес за повече информация е: [http:// www.diva- portal.org](http://www.diva-portal.org).

Няколко въпроса вместо заключение

- Ще се включим или не?
- Бутик или конфекция?
- Сами или заедно?
- Можем ли винаги да печелим?